

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

18. ledna 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Sociální politika – Směrnice 2003/88/ES – Článek 7 – Článek 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie – Finanční náhrada za dny nevyčerpané dovolené vyplácená při ukončení pracovního poměru – Vnitrostátní právní úprava zakazující vyplácení této náhrady v případě dobrovolného odstoupení zaměstnance veřejné správy – Kontrola veřejných výdajů – Organizační potřeby veřejnoprávního zaměstnavatele“

Ve věci C-218/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Tribunale di Lecce (soud v Lecce, Itálie) ze dne 22. března 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 24. března 2022, v řízení

BU

proti

Comune di Copertino,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: A. Arabadžev, předseda senátu, T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin a I. Ziemele (zpravodajka), soudci,

generální advokátka: T. Ćapeta,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za BU: A. Russo, avvocata,
- za Comune di Copertino: L. Caccetta, avvocata,
- za italskou vládu: G. Palmieri, jako zmocněnkyně, ve spolupráci s: L. Fiandaca, avvocato dello Stato,

* Jednací jazyk: italština.

– za Evropskou komisi: B.-R. Killmann a D. Recchia, jako zmocněnci,
po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 8. června 2023,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby (Úř. věst. 2003, L 299, s. 9; Zvl. vyd. 05/04, s. 381), jakož i čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi BU, bývalým zaměstnancem veřejné správy v Comune di Copertino (obec Copertino, Itálie), na straně jedné a Comune di Copertino (obec Copertino, Itálie) na straně druhé v souvislosti s tím, že tato obec odmítá vyplatit BU finanční náhradu za dny placené dovolené za kalendářní rok, které nebyly vyčerpány ke dni ukončení pracovního poměru v důsledku dobrovolného odstoupení BU z funkce za účelem předčasného odchodu do důchodu.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Bod 4 odůvodnění směrnice 2003/88 uvádí:
„Zlepšení bezpečnosti práce, pracovní hygieny a ochrany zdraví při práci je cíl, který by neměl být podřízen úvahám ryze ekonomické povahy.“
- 4 Článek 7 směrnice 2003/88, nadepsaný „Dovolená za kalendářní rok“, stanoví:
„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů v souladu s podmínkami pro získání a přiznávání této dovolené stanovenými vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi.
2. Minimální dobu placené dovolené za kalendářní rok nelze nahradit finanční náhradou, s výjimkou případů ukončení pracovního poměru.“

Italské právo

- 5 Článek 36 odst. 3 italské Ústavy stanoví:
„Pracovník má nárok na odpočinek v týdnu a na placenou dovolenou za kalendářní rok a nemůže se tohoto nároku vzdát.“

- 6 Článek 2109 Codice civile (občanský zákoník), nadepsaný „Doba odpočinku“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Pracovník má nárok na jeden den odpočinku týdně, který se obvykle shoduje s nedělí.

2. Má rovněž nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok, která může být nepřetržitá, v době stanovené zaměstnavatelem s ohledem na potřeby podniku a zájmy pracovníka. Délka této doby je stanovena zákonem, podnikovými normami, zvyklostmi nebo na základě ekvity.“

- 7 Článek 5 decreto-legge n. 95 – Disposizioni urgenti per la revisione della spesa pubblica con invarianza dei servizi ai cittadini nonché misure di rafforzamento patrimoniale delle imprese del settore bancario (nařízení s mocí zákona č. 95 o naléhavých ustanoveních týkajících se přezkumu veřejných výdajů beze změny služeb občanům a opatření na posílení kapitálu podniků v bankovním sektoru), ze dne 6. července 2012 (běžný doplněk ke GURI č. 156 ze dne 6. července 2012), který byl se změnami přeměněn na zákon na základě čl. 1 odst. 1 zákona č. 135 ze dne 7. srpna 2012, ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „nařízení s mocí zákona č. 95“), nadepsaný „Snížení výdajů veřejných správ“, v odstavci 8 stanoví:

„Dovolená na zotavenou, doba odpočinku a jiné pracovní volno náležející zaměstnancům, včetně vedoucích pracovníků, veřejných správ zahrnutých do konsolidovaného hospodářského účtu veřejné správy, jak je identifikoval [Istituto nazionale di statistica – ISTAT (Národní statistický úřad, Itálie)] podle čl. 1 odst. 2 zákona č. 196 ze dne 31. prosince 2009, jakož i nezávislých orgánů, včetně [Commissione nazionale per le società e la borsa – Consob (Národní komise pro společnosti a burzu, Itálie)], se musí čerpat v souladu s ustanoveními příslušných nařízení těchto veřejných správ a v žádném případě nemohou vést k vyplacení kompenzačních náhrad. Toto ustanovení se použije rovněž v případě, kdy pracovní poměr skončí z důvodu mobility, odstoupení, propuštění, odchodu do důchodu a dosažení věkové hranice. Případná příznivější zákonná a smluvní ustanovení se přestanou používat od vstupu tohoto nařízení s mocí zákona v platnost. Porušení tohoto ustanovení má kromě toho, že vede k vymáhání neoprávněně vyplacených částek, za následek disciplinární a správní odpovědnost odpovědného vedoucího pracovníka. Tento odstavec se nevztahuje na pedagogické, administrativní, technické a pomocné pracovníky, kteří mají postavení dočasného a příležitostného zástupce nebo smluvního pedagogického pracovníka až do ukončení výuky nebo vyučovacích činností, a to v mezích rozdílu mezi dny dovolené, na něž mají nárok, a dny, kdy jsou dotčení pracovníci oprávněni čerpat dovolenou.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 8 BU byl od 1. února 1992 do 1. října 2016 zaměstnán obcí Copertino, kde zastával funkci *Istruttore direttivo* (ředitel pro veřejné práce).
- 9 Od 1. října 2016 BU po dobrovolném odstoupení ukončil výkon funkce za účelem předčasného odchodu do důchodu.
- 10 Vzhledem k tomu, že BU měl za to, že má nárok na finanční náhradu za 79 dnů placené dovolené za kalendářní rok za období od roku 2013 do roku 2016, podal k Tribunale di Lecce (soud v Lecce, Itálie), jenž je předkládajícím soudem, návrh na finanční náhradu za tyto dny nevyčerpané dovolené.

- 11 Obec Copertino napadla tento návrh u předkládajícího soudu s odvoláním na čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95. Tvrdila, že skutečnost, že BU čerpal dovolenou v roce 2016, prokazuje, že věděl, že má na základě tohoto ustanovení povinnost vyčerpat dny dovolené, na něž získal nárok před ukončením pracovního poměru. Kromě toho nevyčerpal zbývající část své dovolené, když odstoupil z funkce.
- 12 Předkládající soud uvádí, že 79 dnů nevyčerpané dovolené, kterých se dovolává BU, odpovídá dnům placené dovolené za kalendářní rok stanoveným směrnicí 2003/88, z nichž 55 náleží za roky předcházející roku 2016 a zbývající část za tento poslední rok zaměstnání. Tento soud dodává, že BU čerpal v roce 2016 dovolenou odpovídající dnům nabytým v předchozích letech, které byly převedeny do roku 2013 a do následujících let. Tato situace však neznamená žádné zneužívající jednání ze strany BU, které by mohlo odpovídat jednáním uvedeným v bodě 48 rozsudku ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-684/16, EU:C:2018:874).
- 13 Předkládající soud rovněž poznamenává, že Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) v rozsudku č. 95/2016 rozhodl, že čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95, který se vztahuje na zaměstnance veřejné správy a stanoví, že až na určité výjimky nemůže být za nevyčerpanou placenou dovolenou vyplacena žádná finanční náhrada, je v souladu se zásadami zakotvenými v italské ústavě, aniž porušuje zásady unijního práva a pravidla mezinárodního práva. Tento soud dospěl k tomuto závěru tím, že identifikoval různé výjimky z tohoto pravidla, které nejsou v projednávané věci relevantní.
- 14 Corte costituzionale (Ústavní soud) zohlednil jak nezbytnost kontrolovat veřejné výdaje, tak organizační omezení veřejnoprávního zaměstnavatele, když uvedl, že cílem této právní úpravy je ukončit nekontrolované využívání „finanční náhrady“ za nevyčerpané dovolené, jakož i znovu potvrdit přednost skutečného čerpání dovolené. Podle předkládajícího soudu je zákaz vyplacení finanční náhrady vyloučen, pokud nebyla dovolená vyčerpána z důvodů nezávislých na vůli pracovníka, jako je nemoc, ale nikoli v případě dobrovolného odstoupení z funkce.
- 15 Předkládající soud však chová pochybnosti o slučitelnosti čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95 s unijním právem, zejména s ohledem na rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium (C-233/20, EU:C:2021:960), a to tím spíše, že cíl kontroly veřejných výdajů vyplývá ze samotného názvu článku 5 tohoto nařízení s mocí zákona a odstavec 8 tohoto článku je součástí souboru opatření k dosažení úspor ve veřejné správě.
- 16 Za těchto podmínek Tribunale di Lecce (soud v Lecce) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Musí být článek 7 směrnice [2003/88] a čl. 31 odst. 2 [Listiny] vykládány v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení (konkrétně čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95 [...]), která z důvodů kontroly veřejných výdajů a organizačních potřeb veřejnoprávního zaměstnavatele stanoví zákaz vyplácet finanční náhradu za dovolenou v případě, že zaměstnanec veřejné správy dobrovolně odstoupil z funkce?
 - 2) V případě kladné odpovědi [na první otázku], musí být článek 7 směrnice [2003/88] a čl. 31 odst. 2 [Listiny] vykládány v tom smyslu, že zaměstnanci veřejné správy ukládají, aby prokázal nemožnost čerpat dovolenou během trvání pracovního poměru?“

K předběžným otázkám

K přípustnosti

- 17 Italská republika tvrdí, že předběžné otázky jsou nepřipustné, jelikož judikatura Soudního dvora vycházející z rozsudků ze dne 20. července 2016, Maschek (C-341/15, EU:C:2016:576), a ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften (C-684/16, EU:C:2018:874), jasně uvádí, jakým způsobem je třeba vykládat vnitrostátní právo, aby bylo v souladu s unijním právem, tedy výklad, který podle ní Corte costituzionale (Ústavní soud) přijal. Navíc druhá otázka údajně obsahuje protichůdná tvrzení.
- 18 V tomto ohledu je třeba nejprve připomenout, že ve světle jednacího řádu Soudního dvora nemá okolnost, že vnitrostátní soud není povinen předložit věc Soudnímu dvoru nebo že odpověď na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je z hlediska unijního práva údajně zřejmá, žádný vliv na přípustnost takové žádosti (rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 16).
- 19 Kromě toho podle ustálené judikatury Soudního dvora platí, že v rámci spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy zavedené článkem 267 SFEU je věc pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání rozsudku, tak relevanci otázek, které Soudnímu dvoru klade. Týkají-li se tedy položené otázky výkladu unijního práva, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 17 a citovaná judikatura).
- 20 Z toho vyplývá, že k otázkám týkajícím se unijního práva se váže domněnka relevance. Odmítnutí rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem ze strany Soudního dvora je možné pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 18 a citovaná judikatura).
- 21 Podle předkládajícího soudu nemůže být BU na základě čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95 poskytnuta finanční náhrada, již požaduje za dny placené dovolené za kalendářní rok, které nevyčerpal ke dni ukončení pracovního poměru, a to z důvodu, že tento pracovní poměr ukončil dobrovolně. V této souvislosti se předkládající soud svými otázkami táže na slučitelnost tohoto ustanovení s článkem 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny.
- 22 Položené otázky se tedy týkají výkladu unijního práva a není zjevné, že by výklad těchto ustanovení požadovaný tímto soudem neměl žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu, ani že by se jednalo o hypotetický problém. Kromě toho Soudní dvůr disponuje poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na tyto otázky.
- 23 Vyplývá z toho, že položené otázky jsou přípustné.

K věci samé

- 24 Podstatou obou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda článek 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která z důvodů týkajících se kontroly veřejných výdajů a organizačních potřeb veřejnoprávního zaměstnavatele stanoví zákaz vyplatit pracovníkovi finanční náhradu za dny placené dovolené za kalendářní rok, na které získal nárok jak v průběhu posledního roku zaměstnání, tak v předchozích letech a které nebyly vyčerpány ke dni skončení pracovního poměru, pokud tento pracovník tento pracovní poměr dobrovolně ukončil a neprokázal, že během uvedeného pracovního poměru nečerpal dovolenou z důvodů nezávislých na jeho vůli.
- 25 Nejprve je třeba připomenout, že v souladu s ustálenou judikaturou musí být nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok považován za zásadu sociálního práva Evropské unie zvláštního významu, od níž se není možno odchýlit a jejíž provedení příslušnými vnitrostátními orgány musí být uskutečněno pouze v mezích výslovně uvedených ve směrnici 2003/88 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 19 a citovaná judikatura).
- 26 Článek 7 odst. 1 směrnice 2003/88, který stanoví, že členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů v souladu s podmínkami pro získání a přiznávání této dovolené stanovenými vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi, tak odráží a upřesňuje základní právo na placenou dovolenou za kalendářní rok zakotvené v čl. 31 odst. 2 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 25 a citovaná judikatura).
- 27 V tomto ohledu vyplývá ze samotného znění článku 7 směrnice 2003/88 a judikatury Soudního dvora, že členským státům tedy přísluší, aby ve vnitrostátních předpisech definovaly podmínky výkonu a provedení nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok tím, že upřesní konkrétní okolnosti, za kterých mohou pracovníci využít uvedeného nároku [rozsudek ze dne 22. září 2022, LB (Promlčení nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok), C-120/21, EU:C:2022:718, bod 24 a citovaná judikatura].
- 28 Členské státy jsou však povinny zdržet se toho, aby jakkoli podměnily samotnou existenci uvedeného nároku, jež vyplývá přímo z této směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 27 a citovaná judikatura).
- 29 Je třeba dodat, že nárok na dovolenou za kalendářní rok je pouze jednou ze dvou složek práva na placenou dovolenou za kalendářní rok, které je základní zásadou sociálního práva Unie. Toto základní právo rovněž zahrnuje nárok na to být placen a – jakožto nárok úzce spjatý s nárokem na „placenou“ dovolenou za kalendářní rok – i nárok na finanční náhradu za dovolenou za kalendářní rok, která nebyla při ukončení pracovního poměru vyčerpána (rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, bod 29 a citovaná judikatura).
- 30 V tomto ohledu je třeba připomenout, že pokud pracovní poměr skončil, dovolenou za kalendářní rok, na kterou má pracovník nárok, již nelze čerpat. Aby se předešlo tomu, že kvůli této nemožnosti nebude pracovník moci tohoto nároku, byť v peněžité formě, vůbec využít, stanoví čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88, že pracovník má nárok na finanční náhradu za nevyčerpané dny dovolené za kalendářní rok (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 22 a citovaná judikatura).

- 31 Jak Soudní dvůr rozhodl, čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88 nestanoví pro vznik nároku na finanční náhradu jinou podmínku než tu, aby pracovní poměr skončil a pracovník nevyčerpal všechnu dovolenou za kalendářní rok, na kterou měl nárok ke dni ukončení tohoto poměru (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 23 a citovaná judikatura). Tento nárok přiznává přímo uvedená směrnice a nemůže být závislý na jiných podmínkách, než které jsou tam výslovně stanoveny (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Kreuziger, C-619/16, EU:C:2018:872, bod 22 a citovaná judikatura).
- 32 Z toho v souladu s čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88 vyplývá, že pracovník, který do skončení svého pracovního poměru nemohl vyčerpat celý nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok, má nárok na finanční náhradu za nevyčerpanou placenou dovolenou za kalendářní rok. Důvod skončení pracovního poměru je v tomto ohledu irelevantní. Skutečnost, že pracovník rozvazuje pracovní poměr z vlastní vůle, nemá proto žádný dopad na jeho nárok obdržet případnou finanční náhradu za placenou dovolenou za kalendářní rok, kterou nemohl vyčerpat před skončením pracovního poměru (rozsudky ze dne 20. července 2016, Maschek, C-341/15, EU:C:2016:576, body 28 a 29, jakož i ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, body 32 a 34).
- 33 Uvedené ustanovení brání právním předpisům nebo vnitrostátní praxi, podle nichž se pracovníkovi, který nemohl vyčerpat celou dovolenou za kalendářní rok před ukončením pracovního poměru zejména proto, že byl během celého referenčního období nebo doby převoditelnosti nebo jejich části v pracovní neschopnosti, při ukončení pracovního poměru nevyplácí finanční náhrada za nevyčerpanou placenou dovolenou za kalendářní rok (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 24 a citovaná judikatura).
- 34 Ostatně čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88 má tím, že stanoví, že minimální dobu placené dovolené za kalendářní rok nelze nahradit finanční náhradou, zejména zajistit, aby pracovník mohl využít skutečného odpočinku v zájmu účinné ochrany jeho bezpečnosti a zdraví (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 33).
- 35 Článek 7 odst. 1 směrnice 2003/88 v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví pravidla pro uplatnění nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok výslovně přiznaného uvedenou směrnicí, včetně zániku uvedeného nároku na konci referenčního období nebo období převoditelnosti, avšak za podmínky, že pracovník, jehož nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok zanikl, měl skutečně možnost tento nárok uplatnit (rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 35 a citovaná judikatura).
- 36 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že pracovník získal dny placené dovolené za kalendářní rok v několika referenčních obdobích, které se patrně kumulovaly, přičemž část těchto dnů, získaných jak od roku 2013, tak v průběhu roku 2016, ještě nebyla v době ukončení pracovního poměru dne 1. října 2016 vyčerpana. Kromě toho se jeví, že podle čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95 tento pracovník nemá nárok na finanční náhradu za všechny tyto dny nevyčerpané dovolené pouze z toho důvodu, že dobrovolně ukončil pracovní poměr odchodem do předčasného důchodu, což mohl předem předvídat.

- 37 V tomto ohledu z informací uvedených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že podle Corte costituzionale (Ústavní soud) je cílem tohoto ustanovení ukončit nekontrolované využívání „finanční náhrady“ za nevyčerpanou dovolenou. Souběžně s opatřeními ke kontrole veřejných výdajů je cílem pravidla, které toto ustanovení zavádí, znovu potvrdit přednost skutečného čerpání dovolené před vyplacením finanční náhrady.
- 38 Posledně uvedený cíl odpovídá cíli sledovanému směrnicí 2003/88, zejména jejím čl. 7 odst. 2, jež usiluje, jak bylo připomenuto v bodě 34 tohoto rozsudku, zejména o zajištění toho, aby pracovník mohl využít skutečného odpočinku v zájmu účinné ochrany jeho bezpečnosti a zdraví.
- 39 S ohledem na takový cíl a vzhledem k tomu, že čl. 7 odst. 1 směrnice 2003/88 v zásadě nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví pravidla pro uplatnění nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok výslovně přiznaného touto směrnicí, včetně zániku uvedeného nároku na konci referenčního období nebo období převoditelnosti, nemůže tato směrnice v zásadě zakázat vnitrostátní ustanovení, které stanoví, že na konci takového období již nevyčerpané dny placené dovolené za kalendářní rok nemohou být nahrazeny finanční náhradou, a to ani v případě pozdějšího ukončení pracovního poměru, takže pracovník měl možnost uplatnit nárok, jenž mu vyplývá z uvedené směrnice.
- 40 Důvod ukončení pracovního poměru přitom není relevantní pro nárok na finanční náhradu stanovený v čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2021, job-medium, C-233/20, EU:C:2021:960, body 32 a 34).
- 41 Z výše uvedených úvah vyplývá, že vnitrostátní právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, jak je vykládána Corte costituzionale (Ústavní soud), jenž stanoví zákaz vyplatit pracovníkovi finanční náhradu za dny placené dovolené za kalendářní rok nevyčerpané k datu ukončení pracovního poměru z důvodu, že tento pracovník dobrovolně ukončil pracovní poměr, který jej váže k jeho zaměstnavateli, zavádí podmínku, která jde nad rámec podmínek výslovně stanovených v čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88, jak jsou připomenuty v bodě 31 tohoto rozsudku. Kromě toho se tento zákaz vztahuje zejména na poslední rok zaměstnání a referenční období, během něhož byl pracovní poměr ukončen. Tato vnitrostátní právní úprava v důsledku toho omezuje nárok na finanční náhradu za dovolenou za kalendářní rok, jež nebyla vyčerpána při ukončení pracovního poměru, která je jednou ze složek nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok, jak vyplývá z judikatury citované v bodě 29 tohoto rozsudku.
- 42 V tomto ohledu je třeba připomenout, že toto právo na roční placenou dovolenou může být omezeno, pokud jsou dodrženy podmínky stanovené v čl. 52 odst. 1 Listiny, a sice že tato omezení jsou stanovena zákonem, respektují podstatu tohoto práva a při dodržení zásady proporcionality jsou nezbytná a skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie [rozsudek ze dne 22. září 2022, LB (Promlčení nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok), C-120/21, EU:C:2022:718, bod 36 a citovaná judikatura].
- 43 V projednávané věci je omezení výkonu základního práva uvedeného v čl. 31 odst. 2 Listiny, které je dotčené v původním řízení, stanoveno zákonem, konkrétně čl. 5 odst. 8 nařízení s mocí zákona č. 95.

- 44 Pokud jde o cíle sledované vnitrostátním zákonodárcem, na něž se předkládající soud převážně táže, ze znění první otázky vyplývá, že těmito cíli, jak vyplývají z nadpisu článku 5 nařízení s mocí zákona č. 95 a jak jsou vykládány Corte costituzionale (Ústavní soud), jsou jednak kontrola veřejných výdajů a jednak organizační potřeby veřejnoprávního zaměstnavatele, včetně racionálního plánování doby dovolené a podpory vhodného chování stran pracovního poměru.
- 45 Zaprvé, pokud jde o cíl spočívající v kontrole veřejných výdajů, stačí připomenout, že z bodu 4 odůvodnění směrnice 2003/88 vyplývá, že účinná ochrana bezpečnosti a zdraví pracovníků by neměla být podřízena úvahám ryze ekonomické povahy (rozsudek ze dne 14. května 2019, CCOO, C-55/18, EU:C:2019:402, bod 66 a citovaná judikatura).
- 46 Zadruhé, pokud jde o cíl související s organizačními potřebami veřejnoprávního zaměstnavatele, je třeba podotknout, že se týká zejména racionálního plánování doby dovolené a podpory vhodného chování účastníků pracovního poměru, takže jej lze chápat tak, že má podnítit pracovníky k čerpání dovolené a že odpovídá cíli směrnice 2003/88, jak to vyplývá z bodu 38 tohoto rozsudku.
- 47 Kromě toho je třeba připomenout, že členské státy se nemohou odchýlit od zásady vyplývající z článku 7 směrnice 2003/88 vykládaného ve světle čl. 31 odst. 2 Listiny, podle níž nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok nezaniká uplynutím referenčního období nebo období převoditelnosti stanoveného vnitrostátním právem, pokud pracovník nemohl čerpat dovolenou (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 54).
- 48 Naproti tomu v případě, že zaměstnanec záměrně a s plnou znalostí důsledků, které z toho plynou, nečerpal placenou dovolenou za kalendářní rok poté, co mu bylo umožněno jeho nárok skutečně uplatnit, čl. 31 odst. 2 Listiny nebrání ztrátě tohoto nároku a v případě ukončení pracovního poměru s tím související neexistenci finanční náhrady za nevyčerpanou placenou dovolenou za kalendářní rok, přičemž zaměstnavatel nemusí tomuto pracovníkovi nařizovat, aby uvedený nárok skutečně uplatnil (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, bod 56).
- 49 V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že zaměstnavatel je zejména povinen, s ohledem na kogentní povahu nároku na placenou dovolenou za kalendářní rok a za účelem zajistit užitečný účinek článku 7 směrnice 2003/88, konkrétně a transparentně dbát na to, aby pracovník skutečně mohl čerpat placenou dovolenou za kalendářní rok, tak, že jej podnítl, případně i formálním způsobem, aby tak učinil, a zároveň jej informuje – přesně a včas k zajištění toho, aby uvedená dovolená ještě mohla zajistit dotčenému pracovníkovi odpočinek a oddych, ke kterým má přispět – o tom, že pokud ji nevyčerpá, na konci referenčního období nebo období převoditelnosti o ni přijde nebo nebude moci být nahrazena finanční náhradou. Důkazní břemeno nese zaměstnavatel (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, body 45 a 46).
- 50 Z toho vyplývá, že pokud zaměstnavatel neprokáže, že vynaložil veškerou náležitou péči, aby pracovník skutečně mohl čerpat placenou dovolenou za kalendářní rok, na kterou měl nárok, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, je třeba mít za to, že zánik uvedeného nároku na dovolenou na konci referenčního období nebo období převoditelnosti, a v případě ukončení pracovního poměru s tím související neexistence finanční náhrady za nevyčerpanou dovolenou za kalendářní

rok, porušují čl. 7 odst. 1 a čl. 7 odst. 2 směrnice 2003/88, jakož i čl. 31 odst. 2 Listiny (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. listopadu 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, body 46 a 55).

- 51 V každém případě z informací uvedených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že zákaz vyplatit finanční náhradu za nevyčerpané dny placené dovolené za kalendářní rok se vztahuje na dny, které byly nabyty během posledního probíhajícího roku zaměstnání.
- 52 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na položené otázky odpovědět tak, že článek 7 směrnice 2003/88 a čl. 31 odst. 2 Listiny musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která z důvodů týkajících se kontroly veřejných výdajů a organizačních potřeb veřejnoprávního zaměstnavatele stanoví zákaz vyplatit pracovníkovi finanční náhradu za dny placené dovolené za kalendářní rok, na které získal nárok jak v průběhu posledního roku zaměstnání, tak v předchozích letech a které nebyly vyčerpany ke dni skončení pracovního poměru, pokud tento pracovník tento pracovní poměr dobrovolně ukončil a neprokázal, že během uvedeného pracovního poměru nečerpal dovolenou z důvodů nezávislých na jeho vůli.

K nákladům řízení

- 53 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 7 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/88/ES ze dne 4. listopadu 2003 o některých aspektech úpravy pracovní doby a čl. 31 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie

musí být vykládány v tom smyslu, že

brání vnitrostátní právní úpravě, která z důvodů týkajících se kontroly veřejných výdajů a organizačních potřeb veřejnoprávního zaměstnavatele stanoví zákaz vyplatit pracovníkovi finanční náhradu za dny placené dovolené za kalendářní rok, na které získal nárok jak v průběhu posledního roku zaměstnání, tak v předchozích letech a které nebyly vyčerpany ke dni skončení pracovního poměru, pokud tento pracovník tento pracovní poměr dobrovolně ukončil a neprokázal, že během uvedeného pracovního poměru nečerpal dovolenou z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Podpisy